

Nasjonalt råd for ernæring

Referat

Møte om:

Møteleder: Jøran Hjelmæsæth
Dato: 30. november 2022
Referent: Ole Berg
Saksnr: 18/35360

Til stede fra rådet: Liv Elin Torheim, Kari Hege Mortensen, Jøran Hjelmæsæth, Erik Arnesen, Ahmed Madar, Lisbeth Dahl, Lars T. Fadnes, Kirsten Holven, Magritt Brustad, og Audun Korsæth

Sekretariat: Ole Berg (avdeling FFFS). Bente Mangschou fra VKM deltok som observatør.

Sak 09/22: Rådsleder ønsker velkommen

Rådsleder Jøran Hjelmæsæth ønsket velkommen og introduserte dagens program. Det kom en sak til eventuelt.

Sak 10/22: Nytt fra Helsedirektoratet

Helsedirektoratet v/Ole Berg presenterte saken. Det kom ingen merknader til referatet fra forrige møte. Helsedirektoratet er opptatt av åpenhet. Referatene fra møtene i Nasjonalt råd for ernæring publiseres på rådets nettsider og er åpent tilgjengelige. Hvis det er tematikk fra møtene som medlemmene i rådet ønsker at skal referatføres kan de gi innspill på utkast til referat før disse offentliggjøres.

Ny utgave av Kostholdsplanleggeren er nå ferdigstilt og publisert på kostholdsplanleggeren.no. Helsedirektoratet har overtatt forvaltningsansvaret av Kostholdsplanleggeren fra Mattilsynet. Det er utviklet et verktøy for å overføre oppskrifter og innhold fra gammel løsning til ny løsning.

Helsedirektoratet og Miljødirektoratet har fått i oppdrag å kartlegge hvordan fylker og kommuner arbeider for å fremme et sunt, klimavennlig og bærekraftig kosthold. Kartleggingsoppdraget har vært på offentlig anbud. Folkehelseinstituttet vant anbudet. Oppdraget skal leveres 15. mars 2023 og består av tre deler:

- En kvantitativ kartlegging av alle landets kommuner og fylker
- En kvalitativ undersøkelse av bl.a. muligheter og barrierer
- Tolkning og analyse av innsamlede data og anbefalinger om tiltak basert på disse

Helsedirektoratet har, sammen med Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet og Folkehelseinstituttet, fått i oppdrag å utrede skolemåltidet i tråd med punktet i [Hurdalsplattformen](#):

Regjeringen ønsker å gradvis innføre et daglig sunt, enkelt skolemåltid og daglig fysisk aktivitet i skolen, med frihet for skolene til å organisere dette selv

Helsedirektoratet har ansvar for en kost-nyttevurdering av ulike modeller for skolemåltid, som skal ferdigstilles før jul.

Det ble informert om arbeidet med intensjonsavtalen for et sunnere kosthold. Helse- og omsorgsminister Ingvild Kjerkol har annonsert [intensjonsavtalens utmerkelse 2022](#). Det er

Helsedirektoratet

kommet inn totalt 41 nominasjoner. Finalistene presenteres på møtet i næringslivsgruppen 12. desember.

Utvikling av salg av nøkkelhullsprodukter og årets nøkkelhullskampanje ble vist. I nasjonal handlingsplan for bedre kosthold er det mål om årlig økning i antall nøkkelhullprodukter. Ifølge rapporter fra NielsenIQ har antall produkter med Nøkkelhullet gått ned fra 2084 til 1536 i perioden 2017 til 2021. I intensjonsavtalen for et sunnere kosthold er målet at andel nøkkelhullprodukter målt i verdi er økt til 21 prosent innen utgangen av 2025. Utgangspunktet for målet er tall for 2019. Andel nøkkelhullprodukter målt i verdi var 18,8 prosent i 2019 og ble redusert til 18,2 i 2020 og 17,8 prosent i 2021. Utviklingen går ikke i ønsket retning.

Nasjonalt råd for ernæring er oppnevnt for perioden 2019-2022. Helsedirektoratet har stor nytte av rådet, men ser samtidig at arbeidet med å utarbeide nye nordiske ernæringsanbefalinger (NNR2022) er omfattende og krever mye av mange. NNR2022 er utvidet og vil bli ferdigstilt i juni 2023. Med bakgrunn i utvidelsen av NNR ønsker Helsedirektoratet å forlenge gjeldende rådsperiode med ett halvt år, frem til sommeren 2023.

Sak 11/22: Senter for bærekraftig kosthold

Folkehelseinstituttet v/Liv Elin Torheim presenterte kort om [senter for bærekraftig kosthold ved FHI](#). Senteret er et internt senter i FHI med oppstart januar 2023. Målet er at senteret skal være et ledende kunnskaps- og forsknings-senter som baner vei mot et mer bærekraftig kosthold, gjennom overvåking og tverrfaglig forskning. Senter består av fagpersoner i FHI fra området for klima og miljø og området for psykisk og fysisk helse. Senteret har knyttet til seg en rådgivende gruppe med representanter fra relevante myndigheter, brukere og kompetanseorganer.

Det ble spurt om hva som er motivasjon for å etablere senteret. Målet er at FHI skal jobbe bedre sammen om tematikk innen bærekraftig kosthold og å koble interne ressurser som kan bidra inn i denne tematikken. Det ble kommentert at det er kjærkomment at noen prøver å se på denne tematikken samlet.

Sak 12/22: Utvikling av ny kostholdsstatistikk

SSB v/Trond Ekorud presenterte saken. SSB har i flere år, på oppdrag fra Helsedirektoratet, arbeidet med å utvikle ny offisiell statistikk om kostholdet i den norske befolkningen ved å ta i bruk nye datakilder som tidligere ikke er brukt til dette formålet. Det overordnede formålet er å styrke kunnskapsgrunnlaget om kostholdet i den norske befolkningen. Å overvåke kostholdet er viktig for å kunne følge med på utviklingen i norsk kosthold sett opp mot blant annet mål i nasjonal handlingsplan for bedre kosthold (2017-2023) og intensjonsavtalen for et sunnere kosthold (2016-2025).

Prosjektet er et samarbeid mellom SSB, Universitetet i Oslo (seksjon for ernæringsepidemiologi) og Norsk Regnesentral. I prosjektet ser SSB på kvitteringsdata fra dagligvarekjedene og varedeklarasjon fra Tradesolution (næringsinnhold) og Matvaretabellen (næringsinnhold). I utgangspunktet var det også tenkt å se på transaksjonsdata fra Nets for å kunne etablere statistikk fordelt på husholdningstype, inntekt, utdanning m.m.

Den første planlagte publiseringen inneholder data for 2018-årgangen og vil bare inneholde opplysninger fra kvitteringsdata fra dagligvarekjedene. Foreløpig publiseringsdato er i utgangspunktet 31. mars 2023. Hvilke tabeller som er tenkt inkludert i første publisering ble presentert, dette er tilsvarende som for annen kostholdsstatistikk, f.eks. solgt mengde mat- og drikkevarer fordelt etter matvaregrupper og næringsinnhold.

Helsedirektoratet

SSB og Helsedirektoratet har inngått FoU-avtale om etablering av statistikk for perioden 2019-2021, men arbeid med og publisering av statistikk som baserer seg på disse datakildene er foreløpig satt i bero i påvente av utfallet av de [pågående klagesakene fra dataeierne](#) og [kontrollsaken fra Datatilsynet](#). Det ble takket for god orientering om arbeidet.

Sak 13/22: Oppfølging – workshop skolemåltidet

Rådsmedlem Kari Hege Mortensen presenterte saken. Nasjonalt råd for ernæring og Helsedirektoratet arrangerte seminaret "*Skolemåltidet – status, utfordringer og muligheter*" den 1. september 2022. Program og [streaming av seminaret](#) er publisert på Helsedirektoratets nettsider. Det finnes gode nasjonale faglige retningslinjer for mat og måltider i skolen, men utgangspunktet for arbeidet var hvordan Nasjonalt råd for ernæring kan bidra til å løfte og fremme retningslinjene.

I etterkant av det åpne seminaret ble det arrangert en lukket workshop. Workshopen tok opp spørsmålet: *Hva skal til for at skolene skal følge opp de nasjonale retningslinjene for mat og måltider i skolen?* Hovedmålet med seminar og workshop var å utforme anbefalinger og råd til Helsedirektoratet om hvordan myndighetene kan arbeide videre for å sikre en bedre etterlevelse av retningslinjene i skolene.

Arbeidsgruppen i Nasjonalt råd for ernæring jobber med å utarbeide et notat med utgangspunkt i seminar og workshop. Foredragsholderne i seminaret har sendt abstract med momenter fra egen presentasjon. Det ble poengtert at det er viktig å skille mellom rollene til Nasjonalt råd for ernæring og Helsedirektoratet. Direktoratet var fasilitator for seminar og workshop, mens Nasjonalt råd for ernæring var initiativtaker og stod for innhold og leveranse.

Utkast til notat ble presentert. Form på notat og oppsummering/anbefalinger om videre arbeid ble diskutert. Notatet vil bli publisert på nettsidene til Nasjonalt råd for ernæring så snart det er ferdigstilt. Arbeidsgruppen jobber videre med notatet og involverer hele rådet når et endelig utkast er klart. Det ble gitt honnør til Helsedirektoratet for godt arrangert workshop.

Det ble informert om at en kunnskapsoppsummering om effekt av gratis skolemåltid blir publisert fra FHI før jul.

Sak 14/22: Status jod

Helsedirektoratet v/Gry Hay presenterte saken. Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Mattilsynet har sammen utarbeidet en strategi basert på tidligere arbeider om jod fra Nasjonalt råd for ernæring og Vitenskapskomiteen for mat og miljø. Strategien er presentert for Helse- og omsorgsdepartementet. De underliggende etatene avventer tilbakemelding fra departementet før strategien kan iverksettes.

Sak 15/22: Eventuelt

Det kom en sak til eventuelt. Audun Korsæth delte kort om egen erfaring fra involvering i arbeidet med NNR2022.